DAMON GALGUT

ΒΡΑΒΕΙΟ BOOKER 2021

ΣΕ ΞΕΝΟ ΔΩΜΑΤΙΟ

Μετάφραση
Κλαίρη Παπαμιχαήλ

διόπτρα

Τίτλος πρωτοτύπου
IN A STRANGE ROOM
Damon Galgut

© 2010 Damon Galgut
Published by arrangement with Felicity Bryan Associates Ltd and JLM Literary Agency

© Για την ελληνική γλώσσα σε όλο τον κόσμο: Εκδόσεις Διόπτρα, 2026
Εκδίδεται κατόπιν συμφωνίας με τους Felicity Bryan Associates Ltd και JLM Literary Agency

Πρώτη ελληνική έκδοση
Σεπτέμβριος 2026

Μετάφραση
Κλαίρη Παπαμιχαήλ

Επιμέλεια κειμένου
Αλεξάνδρα Δένδια

Σχεδιασμός εξωφύλλου
Γιώργος Παναρετάκης, Εκδόσεις Διόπτρα

Σελιδοποίηση
Έρση Σωτηρίου, Εκδόσεις Διόπτρα

Κεντρικά γραφεία
Αγ. Παρασκευής 40, 121 32 Περιστέρι
Τηλ.: 210 380 52 28, Fax: 210 330 04 39

Βιβλιοπωλείο Books & Life
Σόλωνος 93-95, 106 78 Αθήνα
Τηλ.: 210 330 07 74

www.dioptra.gr, e-mail: info@dioptra.gr

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή ή ανατύπωση μέρους ή του συνόλου του βιβλίου σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του εκδότη. Απαγορεύεται η χρήση ή η αναπαραγωγή με οποιονδήποτε τρόπο μέρους ή όλου του βιβλίου για την εκπαίδευση τεχνολογιών ή συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης. Τα δικαιώματα επί του παρόντος έργου διατηρούνται ρητά όσον αφορά την εξόρυξη κειμένων και δεδομένων (Άρθρο 4§3) Οδηγία (ΕΕ) 2019/790.

ISBN: 978-618-10-0217-0

Δεν Έχει Σπίτι

ΒΟΪΣΛΑΒ ΓΙΑΚΙΤΣ

ΕΝΑ
Ο ΑΚΟΛΟΥΘΟΣ

Συμβαίνει ως εξής. Ξεκινάει το απόγευμα παίρνοντας το μονοπάτι που του έδειξαν και σε λίγη ώρα αφήνει πίσω του τη μικρή πόλη. Σε μία ώρα περίπου βρίσκεται ανάμεσα σε χαμηλούς λόφους γεμάτους ελιές και γκρίζες πέτρες, απ' όπου φαίνεται η πεδιάδα που κατηφορίζει σταδιακά προς τη θάλασσα. Είναι περιχαρής, κάτι εφικτό γι' αυτόν μόνο όταν περπατάει και είναι μόνος.

Καθώς ο δρόμος ανεβοκατεβαίνει, υπάρχουν στιγμές που βλέπει μακριά μπροστά του κι άλλες στιγμές που δεν μπορεί να δει τίποτα. Κοιτάζει διαρκώς μήπως υπάρχουν άλλοι άνθρωποι, όμως το αχανές τοπίο φαίνεται εντελώς έρημο. Το μόνο ανθρώπινο σημάδι είναι κάθε τόσο κάποιο σπίτι, μικροσκοπικό και μακρινό, όπως και ο ίδιος ο δρόμος.

Έπειτα, σε κάποια φάση, φτάνοντας στην κορυφή ενός λόφου, αντιλαμβάνεται μια φιγούρα στο βάθος. Θα μπορούσε να είναι αντρική ή γυναικεία, οποιασδήποτε ηλικίας, να προχωράει προς οποιαδήποτε κατεύθυνση, προς το μέρος του ή μακριά του. Παρακολουθεί μέχρι που ο δρόμος κατηφορίζει και τον εμποδίζει να δει, κι όταν φτάνει στην κορυφή του επόμενου υψώματος, η μορφή είναι πιο ξεκάθαρη και τον πλησιάζει. Τώρα περιεργάζονται ο ένας τον άλλο, ενώ προσποιούνται το αντίθετο.

Μόλις φτάνουν στο ίδιο ύψος, κοντοστέκονται. Η μορφή είναι ένας άντρας στην ηλικία του περίπου, ντυμένος στα μαύρα από πάνω μέχρι κάτω. Μαύρο παντελόνι και πουκάμισο, μαύρες μπότες. Ακόμα και το σακίδιό του είναι μαύρο. Δεν ξέρω τι φοράει ο πρώτος άντρας, δεν θυμάμαι.

Χαιρετιούνται μ' ένα νεύμα, χαμογελάνε.

Από πού έρχεσαι.

Από τις Μυκήνες. Δείχνει πάνω από τον ώμο του. Εσύ.

Ο μαυροντυμένος άντρας δείχνει κι αυτός αόριστα στο βάθος πίσω του. Και πού πας. Έχει μια προφορά που ο πρώτος άντρας δεν μπορεί να προσδιορίσει, ίσως σκανδιναβική ή γερμανική.

Στα αρχαία.

Νόμιζα ότι τα αρχαία ήταν από κει.

Ναι. Όχι εκείνα τα αρχαία, τα έχω δει.

Υπάρχουν κι άλλα.

Ναι.

Πόσο μακριά.

Σε δέκα χιλιόμετρα νομίζω. Έτσι μου είπαν.

Εκείνος γνέφει καταφατικά. Έχει μια κάπως σκοτεινή ομορφιά

– μακριά μεταξένια μαλλιά που πέφτουν στους ώμους του. Χαμογελάει, παρότι δεν υπάρχει λόγος. Κι από πού έρχεσαι.

Από τη Νότια Αφρική. Πού μένεις στις Μυκήνες.

Στο χόστελ.

Έχει πολύ κόσμο.

Είμαι ο μόνος εκεί. Θα μείνεις.

Γνέφει αρνητικά, οι μακριές του μπούκλες ανασηκώνονται κι ανεμίζουν. Θα πάρω απόψε το τρένο. Για την Αθήνα.

Η συζήτησή τους έχει μια περίεργη τυπικότητα, τους χωρίζει το πλάτος του δρόμου, ωστόσο ο τρόπος που ανταποκρίνεται ο ένας στον άλλο είναι οικείος, αν και όχι απόλυτα προσωπικός. Λες κι έχουν συναντηθεί στο παρελθόν, πριν από πολύ καιρό. Μα δεν έχουν ξανασυναντηθεί.

Καλά να περάσεις στα αρχαία, χαμογελάει ο Γερμανός. Ο Νοτιοαφρικανός λέει πως αυτό σκοπεύει να κάνει. Έπειτα χωρίζουν πάλι μ' ένα νεύμα κι απομακρύνονται ο ένας από τον άλλο στον στενό άσπρο δρόμο, κοιτώντας κάθε τόσο πίσω τους, ώσπου γίνονται ξανά δυο μικροσκοπικές, ξεχωριστές κουκκίδες που ανεβοκατεβαίνουν ανάλογα με τους κυματισμούς του εδάφους.

Φτάνει στα αρχαία στο μέσο του απογεύματος. Τώρα δεν θυμάμαι καν τι είναι, τα ερείπια κάποιου παλιού, αλλά άγνωστου κτιρίου, υπήρχε ένας φράχτης που έπρεπε να τον σκαρφαλώσει, φοβήθηκε τυχόν σκυλιά, μα δεν εμφανίστηκαν σκυλιά,

πέφτει πάνω σε βράχια και σε κίονες και σε πεζούλια, προσπαθεί να φανταστεί πώς ήταν, η ιστορία όμως αντιστέκεται στη φαντασία. Κάθεται στην άκρη ενός υπερυψωμένου πέτρινου δαπέδου και κοιτάζει χωρίς να βλέπει τους λόφους ολόγυρά του και τώρα σκέφτεται πράγματα που συνέβησαν στο παρελθόν. Παρατηρώντας τον εκ των υστέρων μέσα στα χρόνια, τον θυμάμαι να θυμάται κι είμαι περισσότερο παρών στη σκηνή απ' όσο ήταν εκείνος. Ωστόσο η μνήμη έχει τις δικές της αποστάσεις, εν μέρει αυτός είναι εντελώς εγώ, εν μέρει ένας άγνωστος τον οποίο παρακολουθώ.

Μόλις συνέρχεται, ο ήλιος έχει ήδη χαμηλώσει στον ουρανό, οι σκιές των βουνών απλώνονται στην πεδιάδα. Γυρίζει αργά πίσω τυλιγμένος στη γαλάζια δροσιά. Τα αστέρια ξεφυτρώνουν σε λαμπερές σειρές πάνω από το κεφάλι του, η γη είναι πελώρια και παλιά και μαύρη. Έχει περάσει προ πολλού η ώρα του φαγητού όταν φτάνει στις παρυφές του μικρού χωριού κι ανηφορίζει τον έρημο κεντρικό δρόμο με τα μαγαζιά και τα εστιατόρια σφαλισμένα και σφραγισμένα, όλα τα παράθυρα σκοτεινά, μπαίνει μέσα από την ανοιχτή εξώπορτα του χόστελ, ανεβαίνει τη σκάλα, διασχίζει διαδρόμους, περνάει μπροστά από δωμάτια γεμάτα με σειρές επί σειρών άδειες κουκέτες, όλα κρύα και σκοτεινά, κανείς δεν έρχεται τέτοια εποχή του χρόνου, ώσπου μπαίνει στο τελευταίο δωμάτιο, που βρίσκεται και πιο ψηλά, στη μέση της ταράτσας, έναν άδειο κύβο στερεωμένο σε ένα επίπεδο. Είναι πολύ κουρασμένος τώρα και πεινάει και θέλει να κοιμηθεί.

Μέσα στο δωμάτιο όμως περιμένει ο Γερμανός. Κάθεται σε ένα από τα κρεβάτια με τα χέρια ανάμεσα στα γόνατά του, χαμογελώντας.

Γεια σου.

Εκείνος μπαίνει μέσα και κλείνει την πόρτα πίσω του. Τι κάνεις εδώ.

Έχασα το αποψινό τρένο. Έχει άλλο το πρωί. Αποφάσισα να περιμένω ως τότε. Του ζήτησα να με βάλει στο δωμάτιό σου.

Το βλέπω.

Δεν σε πειράζει.

Απλώς ξαφνιάστηκα, δεν περίμενα, όχι, δεν με πειράζει.

Δεν τον πειράζει, αλλά ταυτόχρονα νιώθει άβολα. Ξέρει ότι ο άλλος άντρας καθυστέρησε το ταξίδι του όχι λόγω του τρένου, μα εξαιτίας του, εξαιτίας της συζήτησης που είχαν στον δρόμο.

Κάθεται στο δικό του κρεβάτι. Ανταλλάζουν και πάλι χαμόγελα.

Πόσο καιρό θα μείνεις εδώ.

Φεύγω κι εγώ αύριο.

Θα πας στην Αθήνα.

Όχι. Απ' την άλλη μεριά. Στη Σπάρτη.

Ώστε έχεις ήδη δει τις Μυκήνες.

Είμαι δυο μέρες εδώ.

Α, μάλιστα.

Επικρατεί σιωπή τώρα. Κανείς από τους δύο δεν κουνιέται.

Ίσως μείνω άλλη μια μέρα. Δεν βιάζομαι. Μ' αρέσει αυτό το μέρος.

Ο Γερμανός είναι σκεφτικός. Σκέφτηκα να μείνω κι εγώ. Δεν έχω δει τις Μυκήνες.

Πρέπει να τις δεις.

Θα μείνεις λοιπόν.

Ναι.

Ναι. Τότε θα μείνω κι εγώ. Για μια μέρα.

Υπάρχει η αίσθηση πως συμφώνησαν σε κάτι περισσότερο από αυτή την πρακτική διευθέτηση, μα είναι ασαφές σε τι ακριβώς. Είναι αργά και κάνει κρύο και το μικρό δωμάτιο είναι γυμνό και άσχημο κάτω από τη λάμπα φθορισμού. Ο Νοτιοαφρικανός χώνεται μετά από λίγο στον υπνόσακό του. Είναι ντροπαλός και, παρόλο που κανονικά θα ξεντυνόταν, απόψε δεν το κάνει. Βγάζει τα παπούτσια και το ρολόι του και τα δυο χάλκινα βραχιόλια του, χώνεται στον υπνόσακο και ξαπλώνει ανάσκελα. Βλέπει τις σιδερένιες τάβλες της πάνω κουκέτας και του 'ρχονται στο μυαλό ασύνδετες εικόνες από τη μέρα που πέρασε: τα αρχαία, ο δρόμος, οι ροζιασμένοι, στραβοί κορμοί των ελαιόδεντρων.

Κι ο Γερμανός ετοιμάζεται να ξαπλώσει. Απλώνει τον υπνόσακό

του στην κουκέτα στην οποία κάθεται. Ο υπνόσακός του είναι φυσικά μαύρος. Λύνει τα κορδόνια του και βγάζει τις μπότες του, τοποθετώντας τες στο πάτωμα τη μια δίπλα στην άλλη. Κανονικά ίσως κι αυτός να ξεντυνόταν, μα ούτε αυτός γδύνεται απόψε, ποιος ξέρει τι θα 'κανε κανονικά. Δεν φοράει ρολόι. Πηγαίνει με τις μαύρες κάλτσες του ως την πόρτα για να σβήσει το φως, έπειτα γυρίζει αθόρυβα στο κρεβάτι του και ξαπλώνει. Περνάνε μερικά λεπτά ώσπου να βολευτεί.

Ο Νοτιοαφρικανός κάτι λέει.

Δεν σ' ακούω.

Πώς σε λένε.

Ράινερ. Εσένα.

Είμαι ο Ντέιμον.

Ντέιμον. Καληνύχτα.

Καληνύχτα, Ράινερ.

Καληνύχτα.

Την επόμενη μέρα, όταν ξυπνάει, το άλλο κρεβάτι είναι άδειο και ακούγεται ο ψίθυρος του νερού από το ντους δίπλα. Σηκώνεται και βγαίνει έξω, στην ταράτσα. Η ατμόσφαιρα είναι παγωμένη και λαμπερή και διαυγής. Προχωράει ως την άκρη και κάθεται στο παραπέτο, βλέποντας από κάτω του όλες

τις άλλες στέγες στην πόλη, τον κεντρικό δρόμο με κατεύθυνση από τα δυτικά προς τα ανατολικά, τις μικροσκοπικές φιγούρες αλόγων σ' ένα λιβάδι. Βρίσκεται πολύ μακριά από το σπίτι του.

Ο Ράινερ βγαίνει στην ταράτσα στεγνώνοντας τα μακριά μαλλιά του με μια πετσέτα. Φοράει το ίδιο μαύρο παντελόνι όπως χτες, αλλά είναι γυμνός από τη μέση και πάνω, το σώμα του ηλιοκαμένο και μυώδες, με τέλειες αναλογίες. Ξέρει ότι είναι ωραίος κι αυτό τον κάνει με κάποιον τρόπο άσχημο. Στέκεται στον ήλιο για να στεγνώσει και κατόπιν πηγαίνει κι αυτός και κάθεται στο παραπέτο. Η πετσέτα είναι ριγμένη γύρω από τον λαιμό του, το δέρμα του έχει ανατριχιάσει από το κρύο, σταγόνες νερού γυαλίζουν σαν μέταλλο πάνω στις άγριες τρίχες του στέρνου του.

Τι θες να κάνουμε σήμερα.

Τι λες για κείνα τα αρχαία.

Πηγαίνουν στα αρχαία. Εκείνος τα έχει δει ήδη, πέρασε κάμποσες ώρες εκεί χτες, τώρα ωστόσο βλέπει τους χοντρούς τοίχους και τα θεμέλια και τα οχυρωματικά έργα και τους ψηλούς τάφους μέσα από τα μάτια του Ράινερ, του οποίου η έκφραση δεν αλλάζει καθώς περιφέρεται από το ένα επίπεδο στο άλλο με τον ίδιο, σταθερό ρυθμό – το ψηλόλιγνο κορμί του απόλυτα ευθυτενές. Κάθεται σ' έναν βράχο για να τον περιμένει κι ο Ράινερ κουκουβίζει κοντά του. Πες μου γι' αυτό το μέρος, του ζητάει.

Δεν ξέρω πολλά για τα πραγματικά γεγονότα, μ' ενδιαφέρει κυρίως η μυθολογία.

Πες μου γι' αυτό τότε.

Του λέει όσα θυμάται, πως η μοναχική γυναίκα περίμενε τον άντρα της να επιστρέψει από τον μακρόχρονο πόλεμο στην Τροία, επωάζοντας την εκδίκηση από θλίψη για τη δολοφονημένη κόρη της, τίποτα δεν πυροδοτεί την εκδίκηση όσο η θλίψη, ένα μάθημα που μας διδάσκει η ιστορία ξανά και ξανά, ενώνοντας την οργή της με αυτή του εραστή της, ο οποίος έχει να εκδικηθεί για δικά του παράπονα, μέχρι τη μέρα που γυρίζει ο Αγαμέμνων, φέρνοντας μαζί του την αιχμάλωτη παλλακίδα του, την προφήτισσα, που βλέπει τι επιφυλάσσει το μέλλον χωρίς όμως να μπορεί να κάνει τίποτα για να το αποτρέψει. Μπαίνει μέσα, πατώντας τα πολύχρωμα χαλιά που έχει στρώσει μπροστά στα πόδια του, σέρνοντας πίσω του σαν απόνερα δέκα χρόνια πολιορκίας, η Κασσάνδρα τον ακολουθεί, σφαγιάζονται και οι δύο. Εκείνος σκοτώνεται στο μπάνιο του, για κάποιον λόγο αυτή η εικόνα μόνο παραμένει πιο ζωντανή και πραγματική, ο σπουδαίος άντρας να δολοφονείται με τσεκούρια, το αίμα να ξεχύνεται, να καταρρέει γυμνός στο κοκκινισμένο νερό, γιατί είναι τόσο εύκολο να φανταστεί κανείς τη βία, ενώ η τρυφερότητα παραμένει κλειδωμένη σε λέξεις για μένα. Στο τέλος αυτής της ιστορίας είναι ήδη αναπόφευκτος ο επόμενος κύκλος θλίψης και εκδίκησης, πράγμα που σημαίνει πως πρέπει να ξεκινήσει η επόμενη ιστορία. Και είναι αλήθεια, ρωτάει ο Ράινερ. Τι εννοείς. Εννοώ... Αυτά συνέβησαν όντως. Όχι, όχι, αυτά είναι ο μύθος, αλλά ο μύθος περιλαμβάνει πάντα ορισμένα γεγονότα. Και ποια είναι τα γεγονότα εδώ. Δεν ξέρω, αυτό το μέρος υφίσταται, για πολύ καιρό οι άνθρωποι πίστευαν πως δεν υπήρχε, να ένα γεγονός για αρχή. Δεν μ' ενδιαφέρουν και πολύ οι μύθοι, λέει ο Ράινερ, πάμε να σκαρφαλώσουμε εκεί πάνω.

Δείχνει το βουνό πίσω από τα αρχαία.

Εκεί πάνω.

Ναι.

Γιατί.

Έτσι, απαντάει. Χαμογελάει πάλι, στο βλέμμα του μια παράξενη σπίθα, έχει τεθεί μια πρόκληση που, αν την αρνιόταν, θα σήμαινε αποτυχία.

Αρχίζουν να σκαρφαλώνουν. Στη χαμηλότερη πλαγιά υπάρχει ένα οργωμένο χωράφι και περπατάνε προσεκτικά γύρω του, έπειτα υπάρχει μια απότομη ανηφορική κλίση, ανοίγουν δρόμο μέσα από τη χαμηλή βλάστηση και κρατιούνται από κλαδιά για να προχωρήσουν. Όσο πιο ψηλά ανεβαίνουν, τόσο πιο πολλοί σωροί από πέτρες υπάρχουν, τόσο πιο επικίνδυνοι. Ύστερα από περίπου μία ώρα έχουν φτάσει σε μια χαμηλότερη πλευρά του βουνού και η ψηλή κορφή του δεσπόζει πάνω απ' τα κεφάλια τους, αλλά εκείνος δεν θέλει να προχωρήσει άλλο. Εδώ, λέει. Εδώ, λέει κι ο Ράινερ κοιτώντας ψηλά, μπάφιασες πια. Ναι. Μεσολαβεί ένα λεπτό προτού έρθει η απάντηση, εντάξει, κι όταν βολεύονται πάνω σ' έναν βράχο, ο Γερμανός έχει μια παράξενη, σαρδόνια έκφραση στο πρόσωπό του.

Τώρα τα αρχαία βρίσκονται πολύ πιο κάτω και οι δυο τρεις άνθρωποι που είναι εκεί μοιάζουν μικροσκοπικοί σαν παιχνίδια. Ο ήλιος έχει ανέβει κιόλας ψηλά και, παρά την εποχή, η μέρα είναι ζεστή. Ο Ράινερ βγάζει το πουκάμισό του και γυμνώνει πάλι εκείνη την επίπεδη κοιλιά με το μονοπάτι από σκούρες

τρίχες που, θαρρείς στρωμένο με πυρίτιδα, οδηγεί κάτω, κάτω. Τι κάνεις στην Ελλάδα, ρωτάει.

Εγώ. Ταξιδεύω εδώ κι εκεί. Χαζεύω.

Τι χαζεύεις.

Δεν ξέρω.

Πόσο καιρό ταξιδεύεις.

Μερικούς μήνες.

Πού έχεις πάει.

Ξεκίνησα από την Αγγλία. Γαλλία, Ιταλία, Ελλάδα, Τουρκία και τώρα γύρισα πάλι στην Ελλάδα. Δεν ξέρω πού θα πάω μετά.

Επικρατεί σιωπή καθώς ο Γερμανός τον περιεργάζεται κι εκείνος στρέφει αλλού το βλέμμα, κάτω στην κοιλάδα, πέρα στην πεδιάδα, μέχρι τα μακρινά γαλάζια βουνά, υπάρχει μια ερώτηση πίσω από αυτές τις ερωτήσεις στην οποία δεν θέλει να απαντήσει.

Εσύ.

Ήρθα εδώ για να σκεφτώ.

Να σκεφτείς.

Ναι, έχω ένα πρόβλημα στην πατρίδα. Ήθελα να έρθω και να περπατήσω για μερικές εβδομάδες και να σκεφτώ.

Ο Ράινερ τα λέει αυτά κι έπειτα κλείνει τα μάτια. Ούτε αυτός θα μιλήσει, μα η δική του σιωπή είναι δύναμη. Αντίθετα μ' εμένα, αντίθετα μ' εμένα. Βγάζω κι εγώ το πουκάμισό μου για να απολαύσω τον ζεστό ήλιο. Τότε, δεν ξέρει γιατί, δεν σταματάει, βγάζει τα παπούτσια και τις κάλτσες του, το παντελόνι του, μένει με το εσώρουχο πάνω στον βράχο, ο ήλιος δεν είναι πια ζεστός. Κι οι δυο καταλαβαίνουν ότι με κάποιον τρόπο προσφέρει τον εαυτό του, λιανό και χλωμό και βρώσιμο πάνω στην γκρίζα πέτρα. Κλείνει κι αυτός τα μάτια.

Όταν τα ανοίγει πάλι, βλέπει τον Ράινερ να φοράει το πουκάμισό του. Η έκφρασή του παραμένει απαράλλαχτη, δεν προδίδει τίποτα. Είναι ώρα για μεσημεριανό, λέει, θέλω να κατέβω.

Η επόμενη ανάμνηση που έρχεται είναι από το βράδυ και κατά κάποιον τρόπο πρόκειται για μια αναστροφή εκείνου του πρωινού, κάθεται πάλι στο παραπέτο ενώ σβήνει από τον ουρανό το τελευταίο φως, ο Ράινερ είναι ξανά στο ντους, ακούγεται ο ήχος του νερού. Μετά σταματάει. Λίγο αργότερα εκείνος βγαίνει έξω, πάλι χωρίς πουκάμισο, με την πετσέτα γύρω από τον λαιμό του, διασχίζει την ταράτσα και κάθεται δίπλα του στο χαμηλό τοιχάκι. Για λίγη ώρα επικρατεί σιωπή κι ύστερα, σαν να απαντάει σε μια ερώτηση που του έχουν κάνει μόλις, ο Ράινερ λέει σιγανά πως έχει έρθει εδώ για να σκεφτεί για μια γυναίκα.

Ο ήλιος έχει βασιλέψει πια, προβάλλουν τα πρώτα αστέρια.

Για μια γυναίκα.

Ναι. Υπάρχει μια γυναίκα στο Βερολίνο. Θέλει να με παντρευτεί. Εγώ δεν θέλω να παντρευτώ, αλλά δεν θέλει να βλεπόμαστε πια, αν δεν την παντρευτώ.

Αυτό είναι το πρόβλημά σου.

Ναι.

Και αποφάσισες.

Όχι ακόμα. Δεν νομίζω όμως ότι θα παντρευτώ.

Η πόλη είναι χτισμένη σε μια πλαγιά που κατηφορίζει ήπια για ένα δυο χιλιόμετρα κι ύστερα γίνεται μια επίπεδη πεδιάδα που φτάνει ως τη θάλασσα. Εκεί που ξεκινάει η πεδιάδα υπάρχουν οι σιδηροδρομικές γραμμές που τον έφεραν εδώ και θα τον πάρουν αύριο κι αυτή τη στιγμή περνάει ένα τρένο στο βάθος – τα βαγόνια του φωτίζονται από μια κίτρινη λάμψη που έρχεται από μέσα. Παρακολουθεί το τρένο να περνάει. Κι εγώ βρίσκομαι εδώ εξαιτίας κάποιου άλλου, λέει. Μα δεν προσπαθώ να αποφασίσω, μόνο να ξεχάσω.

Το φαντάστηκα.

Αυτός ο κάποιος δεν είναι γυναίκα.

Ο Ράινερ κάνει μια χειρονομία στον αέρα, λες και πετάει κάτι. Άντρας, γυναίκα, λέει, δεν έχει καμιά διαφορά για μένα.

Αυτό μπορεί να σημαίνει ένα πράγμα, ίσως όμως σημαίνει και κάτι άλλο. Αργότερα το ίδιο βράδυ στο μικρό δωμάτιο, ενώ

ετοιμάζονται να ξαπλώσουν, γδύνεται τελείως και μένει με το εσώρουχο, όπως έκανε πρωτύτερα το μεσημέρι στον βράχο, κι ύστερα χώνεται γρήγορα μες στον υπνόσακό του. Το κρύο είναι τσουχτερό απόψε. Ο Ράινερ κάνει πολλή ώρα ώσπου να ετοιμαστεί, διπλώνοντας το πουκάμισο και τις κάλτσες του και τοποθετώντας τα μέσα στο σακίδιό του. Κατόπιν βγάζει το παντελόνι του. Οι κινήσεις του είναι σχεδόν τελετουργικές, έτσι όπως στέκεται στη μέση του δωματίου και διπλώνει το παντελόνι του. Έπειτα, μόνο με το εσώρουχο, που δεν είναι μαύρο, πλησιάζει στο άλλο κρεβάτι, όπου είμαι ξαπλωμένος εγώ, και κάθεται στην άκρη. Θέλεις λίγο, ρωτάει, τείνοντας ένα μήλο, το βρήκα στο σακίδιό μου. Το μήλο περνάει από τον έναν στον άλλο, δαγκώνουν και μασουλάνε με ύφος σοβαρό, ο ένας ξαπλωμένος και στηριγμένος στον αγκώνα του, ο άλλος καθιστός με τα γόνατα μαζεμένα στο στήθος του, το μόνο που χρειάζεται είναι μια ελάχιστη κίνηση από έναν απ' τους δυο, να απλωθεί ένα χέρι ή να ανασηκωθεί η άκρη του υπνόσακου, θες να μπεις μέσα, ωστόσο κανείς τους δεν κάνει την κίνηση, ο ένας είναι υπερβολικά φοβισμένος και ο άλλος υπερβολικά περήφανος, ύστερα το μήλο τελειώνει, η στιγμή περνάει, ο Ράινερ σηκώνεται τρίβοντας τους ώμους του, κάνει κρύο εδώ μέσα, και γυρίζει στο κρεβάτι του.

Το φως είναι ακόμα αναμμένο. Μετά από λίγο σηκώνεται για να το σβήσει. Έπειτα διασχίζει το σκοτεινό δωμάτιο ως το άλλο κρεβάτι και κάθεται δίπλα στον Ράινερ. Δεν έχει μήλο να του προσφέρει και περιμένουν κι οι δυο τους, ανασαίνοντας μες στη σιωπή, την κίνηση που κανείς τους δεν πρόκειται να κάνει. Σηκώνεται και επιστρέφει στο κρεβάτι του. Συνειδητοποιεί πως τρέμει ολόκληρος.

Το πρωί είναι πάλι τυπικοί κι ευγενείς. Μαζεύουν τα πράγματά τους. Θα ήθελες τη διεύθυνσή μου, λέει ο Ράινερ, ίσως έρθεις κάποια μέρα στη Γερμανία. Τη γράφει ο ίδιος στο μικρό σημειωματάριο με γράμματα πυκνά και καθαρά, μετά ρωτάει, μπορείς να μου δώσεις και τη δική σου διεύθυνση. Δεν έχω διεύθυνση, δεν μένω κάπου συγκεκριμένα, αλλά θα σου δώσω το όνομα μιας φίλης, του το γράφει κι η ανταλλαγή ολοκληρώνεται. Προχωράνε μαζί στον κεντρικό δρόμο που οδηγεί έξω από την πόλη, κατεβαίνουν τη μεγάλη πλαγιά ως τον σιδηροδρομικό σταθμό. Τα τρένα τους αναχωρούν με λίγα λεπτά διαφορά προς αντίθετες κατευθύνσεις. Ο σιδηροδρομικός σταθμός αποτελείται από ένα μόνο δωμάτιο και μια τσιμεντένια αποβάθρα στην άκρη της ατέλειωτης πράσινης πεδιάδας, αυτοί είναι οι μόνοι επιβάτες που περιμένουν, ένας υπάλληλος μονάχα πίσω από ένα βρόμικο παράθυρο τους πουλάει εισιτήρια κι ύστερα βγαίνει έξω, όταν προβάλλει το πρώτο τρένο, για να φυσήξει τη σφυρίχτρα του. Ο Νοτιοαφρικανός ανεβαίνει στο τρένο και πάει στο παράθυρο. Αντίο, λέει, χάρηκα που σε γνώρισα.

Κι εγώ.

Να σου πω.

Ναι.

Γιατί φοράς πάντα μαύρα.

Ο Γερμανός χαμογελάει. Επειδή μ’ αρέσουν, απαντάει.

Το τρένο αρχίζει να κινείται.

Θα τα ξαναπούμε, λέει ο Ράινερ και υψώνει το χέρι του κι ύστερα εξαφανίζεται αργά στο βάθος, ενώ το στερεό τοπίο γίνεται υγρό, καθώς βρέχει καταρρακτωδώς.

Πηγαίνει στη Σπάρτη, πηγαίνει στην Πύλο. Λίγες μέρες αφότου αφήνει τις Μυκήνες διασχίζει μια πλατεία σε μια πόλη και βλέπει εικόνες από βομβαρδισμούς και πυρκαγιές στην τηλεόραση που υπάρχει σ' ένα καφενείο. Πλησιάζει. Τι είναι αυτό, ρωτάει μερικούς ανθρώπους που παρακολουθούν. Ένας απ' αυτούς, που μιλάει αγγλικά, τον πληροφορεί πως ξέσπασε πόλεμος στον Κόλπο. Όλοι το περίμεναν και το περίμεναν, τώρα συμβαίνει, συμβαίνει σε δύο μέρη, σε κάποιο άλλο σημείο του πλανήτη και ταυτόχρονα στην οθόνη της τηλεόρασης.

Παρακολουθεί, μα αυτό που βλέπει νιώθει πως δεν είναι αληθινό. Τα πάρα πολλά ταξίδια και η περιπλάνηση τον έχουν βγάλει εκτός, έτσι που η ιστορία συμβαίνει αλλού, δεν έχει καμία σχέση μαζί του. Είναι απλώς περαστικός. Ίσως η φρίκη να γίνεται πιο εύκολα αισθητή στην πατρίδα. Αυτό είναι ταυτόχρονα λύτρωση και βάσανο, δεν κουβαλάει ασαφή ηθικά βάρη, την απουσία τους ωστόσο αντιπροσωπεύει γι' αυτόν η αλληλουχία των βρόμικων και άχρωμων δωματίων στα οποία κοιμάται το ένα βράδυ μετά το άλλο, αλλάζοντας διαρκώς, παρόλο που με κάποιον τρόπο είναι πάντα το ίδιο δωμάτιο.

Η αλήθεια είναι πως δεν είναι ταξιδευτής εκ φύσεως, πρόκειται για μια κατάσταση που του έχει επιβληθεί λόγω των περιστάσεων. Περνάει τον περισσότερο καιρό του εν κινήσει, με έντονο άγχος, κι αυτό εντείνει τα πάντα, τα κάνει πιο ζωντανά. Η ζωή γίνεται μια σειρά από μικροσκοπικές απειλητικές λεπτομέρειες,

δεν αισθάνεται την παραμικρή σύνδεση με τίποτα γύρω του, φοβάται συνέχεια πως θα πεθάνει. Σαν αποτέλεσμα σπάνια είναι ευτυχισμένος στο μέρος όπου βρίσκεται, κάτι εντός του ήδη προχωράει στο επόμενο μέρος κι ωστόσο ταυτόχρονα ποτέ του δεν πηγαίνει σε κάτι, αλλά πάντα μακριά, μακριά. Πρόκειται για ένα ελάττωμα του χαρακτήρα του που τα ταξίδια έχουν μετατρέψει σε πάθηση.

Πριν από είκοσι χρόνια, για διαφορετικούς λόγους, κάτι παρόμοιο είχε πιάσει και τον παππού του. Ριζωμένος στην πολυθρόνα του το μεγαλύτερο μέρος της πολύχρονης ζωής του, όταν πέθανε η γυναίκα του κάτι έσπασε οριστικά μέσα του και πήρε τους δρόμους. Ταξίδεψε σε όλο τον κόσμο, στα πιο μακρινά και απίθανα μέρη, παρακινημένος όχι από κατάπληξη ή περιέργεια, μα από θλίψη. Στο γραμματοκιβώτιο του σπιτιού έφταναν κάρτες και επιστολές με παράξενα γραμματόσημα και σφραγίδες. Μερικές φορές τηλεφωνούσε κι η φωνή του αναδυόταν, έτσι ακουγόταν, από τον βυθό της θάλασσας, βραχνή από την επιθυμία να γυρίσει πάλι. Αλλά δεν γύρισε. Μονάχα πολύ αργότερα, όταν ήταν πολύ γέρος και εξουθενωμένος, επέστρεψε επιτέλους για τα καλά, ζώντας τα τελευταία χρόνια της ζωής του σ' ένα διαμέρισμα στον πίσω κήπο του σπιτιού. Περιφερόταν ανάμεσα στα παρτέρια με τα λουλούδια, φορώντας μεσημεριάτικα τις πιτζάμες του, με μαλλιά άλουστα κι ανάκατα. Είχε ήδη αρχίσει να χάνει το μυαλό του. Δεν θυμόταν πού είχε πάει. Είχαν σβηστεί όλες οι εικόνες και οι εντυπώσεις και οι χώρες και οι ήπειροι που είχε επισκεφτεί. Ό,τι δεν θυμάσαι δεν συνέβη ποτέ. Απ' όσο ήξερε ο ίδιος, δεν είχε ταξιδέψει ποτέ πουθενά πιο μακριά από τα όρια της πελούζας. Αν και για πολλά χρόνια ήταν ευέξαπτος και μοχθηρός, τώρα τον περισσότερο καιρό ήταν πειθήνιος, αν και ακόμα ικανός

για παράλογη οργή. Τι είναι αυτά που μου λες, μου ούρλιαξε μια φορά, δεν έχω πάει ποτέ μου στο Περού, δεν ξέρω τίποτα γι' αυτό, μη μου λες βλακείες για το Περού.

Μετά από δυο βδομάδες φεύγει απ' την Ελλάδα. Πηγαίνει από μέρος σε μέρος για ενάμιση χρόνο κι ύστερα επιστρέφει στη Νότια Αφρική. Κανείς δεν ξέρει ότι έφτασε. Φεύγει από το αεροδρόμιο με το λεωφορείο, ακουμπώντας το σακίδιο στα γόνατά του, χαζεύοντας από τα φιμέ παράθυρα την πόλη στην οποία γύρισε για να ζήσει, και δεν υπάρχει τρόπος να πει πώς αισθάνεται.

Όλα έχουν αλλάξει όσο έλειπε. Η κυβέρνηση των λευκών έχει συνθηκολογήσει, η εξουσία υπέκυψε και άλλαξε σχήμα. Στο επίπεδο όμως που βιώνεται η ζωή τίποτα δεν μοιάζει πολύ διαφορετικό. Βγαίνει από τον σταθμό και στέκεται στη μέση του μετακινούμενου πλήθους και προσπαθεί να σκεφτεί: Είμαι στην πατρίδα τώρα, γύρισα στην πατρίδα. Ωστόσο αισθάνεται απλώς περαστικός.

Παίρνει ένα ταξί για να πάει στο σπίτι μιας φίλης, η οποία παντρεύτηκε κατά τη διάρκεια της απουσίας του. Χαίρεται που τον βλέπει, αλλά, ακόμα κι όταν τον αγκαλιάζει για πρώτη φορά, εκείνος αισθάνεται πόσο ξένος έχει γίνει. Προς αυτήν, προς τον εαυτό του. Πρώτη φορά βρίσκεται σ' αυτό το σπίτι και τριγυρίζει χαζεύοντας έπιπλα και διακοσμητικά και πίνακες τα οποία νιώθει αβάσταχτα βαριά. Έπειτα βγαίνει στον κήπο και στέκεται στον ήλιο.

Η φίλη του έρχεται να τον βρει. Εδώ είσαι, του λέει, τι σύμπτωση να φτάσεις σήμερα, αυτό ήρθε για σένα με το πρωινό

ταχυδρομείο. Του δίνει ένα γράμμα που θα μπορούσε να ’χει πέσει κι από τον ουρανό. Είναι από τον Ράινερ.

Αρχίζουν να αλληλογραφούν. Κάθε δυο τρεις εβδομάδες τα γράμματα αλλάζουν χέρια. Ο Γερμανός γράφει στεγνά και ενημερωτικά, διηγείται τα γεγονότα της ζωής του αποστασιοποιημένα. Πήγε πίσω στο Βερολίνο. Δεν παντρεύτηκε. Άρχισε να σπουδάζει στο πανεπιστήμιο, όμως άλλαξε γνώμη και τα παράτησε. Αργότερα πήγε στον Καναδά, απ’ όπου στέλνει τώρα τα γράμματά του, συμμετέχει σε ένα πρόγραμμα δασοκομίας κάπου φυτεύοντας δέντρα.

Προσπαθεί να τον φανταστεί, τη βλοσυρή μαυροντυμένη μορφή με τα μακριά μεταξένια μαλλιά, να βάζει δενδρύλλια σε λάκκους και να πατικώνει το χώμα ολόγυρά τους. Δεν τον θυμάται πολύ καλά, δεν θυμάται την όψη του, αυτό που κρατάει είναι το συναίσθημα που του ξύπνησε ο Ράινερ, μια αίσθηση ταραχής και έξαψης. Δεν θα τολμούσε όμως να εκφράσει κάτι τέτοιο, διαισθάνεται μια απροθυμία από τη μεριά του άλλου άντρα να μιλήσει ανοιχτά για αισθήματα, το θεωρεί κατά κάποιον τρόπο αδυναμία. Μα, όσο ειλικρινής μοιάζει να είναι ο Ράινερ όσον αφορά τα γεγονότα, λείπουν και πάλι πολλές λεπτομέρειες στις διηγήσεις για τον εαυτό του, με ποιον ζούσε στο Βερολίνο, ποιος πληρώνει ώστε να μπορεί αυτός να ταξιδεύει παντού, τι τον έσπρωξε να πάει στον Καναδά και να φυτεύει δέντρα. Ακόμα κι όταν τον ρωτάει ευθέως, ο Ράινερ καταφέρνει με κάποιον τρόπο να μην απαντάει.

Από τη μεριά του, δεν έχει συγκρατήσει ποτέ τα συναισθήματά του, το αντίθετο μάλιστα, τα εκφράζει με μεγάλη άνεση, στα

γράμματα τουλάχιστον. Επειδή οι λέξεις δεν δεσμεύονται από τον κόσμο. Είναι λοιπόν εύκολο να γράψει στον Ράινερ πόσο δύσκολη βρίσκει την επιστροφή του. Μοιάζει να μην μπορεί να στεριώσει πουθενά. Για ένα διάστημα μένει με τη φίλη του και τον άντρα της, αλλά είναι μια εισβολή στη ζωή της, ένα βάρος, ξέρει ότι πρέπει να φύγει. Πιάνει ένα δωμάτιο σ' ένα σπίτι μαζί μ' έναν φοιτητή, μα είναι δυστυχισμένος εκεί, το μέρος είναι βρόμικο, γεμάτο ψύλλους, δεν του ταιριάζει, σε κάνα δυο μήνες πάλι φεύγει. Προσέχει σπίτια άλλων όσο λείπουν, κοιμάται σε ξενώνες. Έπειτα μετακομίζει σ' ένα διαμέρισμα που ανήκει σε μια πρώην σπιτονοικοκυρά του, η οποία μένει στα τρία δωμάτια δίπλα και κάτω. Είναι όμως μεγάλο λάθος. Η σπιτονοικοκυρά έρχεται στο διαμέρισμά του ό,τι ώρα να 'ναι, το κανίς της την ακολουθεί κατά πόδας γαβγίζοντας τσιριχτά, εκείνη βρίσκεται σε άσχημη φάση, έχει ανάγκη να μιλήσει, εκείνος προσπαθεί να την ακούσει, μα είναι πλημμυρισμένος από τη δική του δυστυχία. Θέλει να μείνει μόνος, ωστόσο αυτή δεν τον αφήνει σε ησυχία, το σκυλί μαδάει, αφήνει τις τρίχες και την υστερία του σ' όλο του το πάτωμα. Κάποια στιγμή γράφει στον Ράινερ: Μακάρι να ερχόσουν, να με έπαιρνες να πάμε μια μεγάλη βόλτα κάπου. Ένα γράμμα έρχεται ως απάντηση: Σ' ευχαριστώ για την πρόσκληση, θα είμαι εκεί τον Δεκέμβριο.

Μην έρθεις στο αεροδρόμιο, του λέει ο Ράινερ, θα σε βρω εγώ, δεν χρειάζεται. Εκείνος όμως τηλεφωνεί στην αεροπορική εταιρεία, μαθαίνει τα στοιχεία της πτήσης, δανείζεται ένα αυτοκίνητο από κάτι φίλους και βρίσκεται στην αίθουσα αφίξεων μια ώρα πριν προσγειωθεί το αεροπλάνο. Νιώθει μια προσμονή ανάμεικτη με άγχος. Έχουν περάσει δύο χρόνια από τη συνάντησή τους, δεν ξέρει πώς θα είναι τα πράγματα.

Όταν ο Ράινερ προβάλλει στην πύλη, δεν περιμένει κανέναν κι έτσι δεν κοιτάζει γύρω του. Στέκομαι λίγο πίσω για να τον περιεργαστώ. Η όψη του είναι ίδια. Τα στιλπνά καστανά μαλλιά πέφτουν στους ώμους του, είναι ντυμένος στα μαύρα από την κορφή ως τα νύχια, στην πλάτη του κρέμεται το ίδιο μαύρο σακίδιο. Κατευθύνεται αμέσως με αυστηρή έκφραση σε μια σειρά από πλαστικές καρέκλες για να τακτοποιήσει τα πράγματά του.

Τον παρακολουθώ για κάνα δυο λεπτά, έπειτα προσπαθώ να φανώ χαλαρός καθώς πηγαίνω προς το μέρος του.

Γεια σου.

Ο Ράινερ σηκώνει το κεφάλι του. Το σκοτεινιασμένο του πρόσωπο ξαστερώνει για μια στιγμή κι ύστερα σκυθρωπιάζει πάλι. Γιατί ήρθες. Σου είπα να μην έρθεις.

Το ξέρω. Ήθελα όμως να έρθω.

Τέλος πάντων.

Γεια σου.

Δεν είναι βέβαιοι πώς να χαιρετηθούν. Ανοίγει τα χέρια του κι ο άλλος άντρας δέχεται την αγκαλιά του. Μα όχι ολότελα.

Δεν πίστευες ότι θα βρω τον δρόμο.

Ήθελα απλώς να σε καλωσορίσω, αυτό είναι όλο. Να σε βοηθήσω με τις αποσκευές σου.

Έχω μονάχα αυτό το σακίδιο. Προτιμώ να το κουβαλάω εγώ.

Πηγαίνει με το αυτοκίνητο τον Ράινερ στο σπίτι του. Καθώς ανεβαίνουν τη σκάλα, η σπιτονοικοκυρά, που δεν του μιλάει πια, κρυφοκοιτάζει από τη μισάνοιχτη πόρτα της. Το διαμέρισμά του είναι σχεδόν γυμνό και άδειο, τα λίγα υπάρχοντά του βρίσκονται μέσα σε χαρτόκουτα, θα φύγει από δω στο τέλος του μήνα. Βγαίνουν και κάθονται στο μπαλκόνι, χαζεύοντας τα πράσινα δέντρα από κάτω, το Κέιπ Φλατς που εκτείνεται ως τα βουνά. Για πρώτη φορά μένει σιωπηλός.

Λοιπόν, λέει ο Ράινερ.

Ναι.

Είμαι εδώ.

Είναι παράξενο.

Κοιτάζονται, χαμογελάνε. Μέχρι τώρα η άφιξη του Ράινερ ήταν εξωπραγματική, δεν πίστευε απόλυτα ότι θα συνέβαινε, μα αυτή τη στιγμή βρίσκονται και οι δύο στο ίδιο μέρος πάλι. Κάθονται στο μπαλκόνι και συζητάνε. Στην αρχή φέρονται αδέξια και νευρικά μεταξύ τους, οι λέξεις δεν βγαίνουν εύκολα και, ακόμα και όταν βγαίνουν, είναι φορτισμένες με ένταση. Ωστόσο ύστερα από λίγο μόνο διάστημα, ενώ η συζήτηση αρχίζει να ρέει, χαλαρώνουν λιγάκι, διαπιστώνουν ανακουφισμένοι πως τα πάνε καλά, διαθέτουν κι οι δυο ένα συγκεκριμένο είδος χιούμορ που σχετίζεται με την αποξένωση από τα πράγματα. Αυτό τους βοηθάει να συμπαθήσουν πάλι ο ένας τον άλλο, μολονότι αυτή η συμπάθεια δεν βασίζεται ακόμη σε κάτι συγκεκριμένο,

μονάχα στην αόριστη αίσθηση της ψυχικής συγγένειας. Σχεδόν αρκεί.

Στο διαμέρισμά του υπάρχει ένα κρεβάτι μόνο, το οποίο θα πρέπει να μοιραστούν. Εκείνο το βράδυ όμως, όταν έρχεται η ώρα να ξαπλώσουν, ο Ράινερ λέει πως δεν χρειάζεται στρώμα.

Τι εννοείς.

Βλέπει τον Ράινερ να βγαίνει στο μπαλκόνι και να αδειάζει το σακίδιό του. Οι άνθρωποι χρειάζονται πάρα πολλά πράγματα, εξηγεί, βγάζοντας έναν υπνόσακο κι ένα λεπτό υπόστρωμα. Οι άνθρωποι θέλουν την άνεσή τους. Δεν είναι απαραίτητη. Ξετυλίγει το υπόστρωμα στο μπαλκόνι κι απλώνει από πάνω τον υπνόσακο. Αυτό είναι το μόνο που χρειάζομαι. Το προτιμώ. Βγάζει τα παπούτσια του, χώνεται στον υπνόσακο, ανεβάζει το φερμουάρ. Μένει ξαπλωμένος εκεί, κοιτώντας τον φίλο του μες στο σκοτάδι. Είναι αδύνατον να διακρίνει οποιαδήποτε έκφραση στο πρόσωπό του. Τέλεια, αποφαίνεται.

Τώρα που ο Ράινερ βρίσκεται εδώ, εκείνος κατεβάζει τον άτλαντα και τον μελετάνε κι οι δυο ανήσυχοι. Αναζητούν μια χώρα με ανοιχτές εκτάσεις και λίγες πόλεις. Στον χρόνο που πέρασαν συζητώντας για το ταξίδι συμφώνησαν ποιες συνθήκες θα ήταν ιδανικές γι' αυτούς. Κανείς από τους δύο δεν θέλει πολυκοσμία, δρόμους με κίνηση ή οικιστικές περιοχές. Οπότε υπάρχει η Μποτσουάνα. Υπάρχει η Ναμίμπια. Υπάρχει η Ζιμπάμπουε.

Και τι είναι αυτό εδώ το μέρος.

Το Λεσότο.

Τι ξέρεις γι' αυτό.

Δεν ξέρει πολλά πράγματα, δεν έχει πάει ποτέ του, ούτε αυτός ούτε κανένας απ' τους φίλους του. Ξέρει ότι είναι μια χώρα όλο βουνά, πολύ φτωχή και κυκλωμένη εντελώς από τη Νότια Αφρική, αλλά πέρα απ' αυτά αποτελεί ένα μυστήριο. Κάθονται και το κοιτάζουν.

Ίσως να πρέπει να πάμε εκεί.

Γιατί όχι.

Μπορεί να μη χρησιμοποίησαν αυτές ακριβώς τις λέξεις, μα η απόφασή τους είναι τόσο ανάλαφρη και αβασάνιστη – τη μια στιγμή δεν ξέρουν πού θα πάνε, την άλλη ξεκινάνε για το Λεσότο.

Την επόμενη μέρα πηγαίνουν σε μια κυβερνητική υπηρεσία και τους δίνουν έναν χάρτη όπου όλοι οι δρόμοι, οι οικισμοί και τα υψόμετρα είναι ξεκάθαρα σημειωμένα. Εμένα ο χάρτης μού φαίνεται ιδεώδης, αλλά ο Ράινερ τον μελετάει με δυσπιστία.

Τι συμβαίνει.

Δεν νομίζεις πως θα 'πρεπε να πάρουμε μεγαλύτερους χάρτες. Με περισσότερες λεπτομέρειες. Τέσσερις ή πέντε για όλη τη χώρα.

Μα για ποιον λόγο.